

Valmanifest

- för ett tryggare och friare Sverige

Kristdemokraterna

Antaget av Kristdemokraternas partistyrelse 21 augusti 1998.

Inledning

Kristdemokraterna vill under den kommande mandatperioden vara med och utveckla Sverige till ett tryggare och friare land att leva i. Detta mål uppnås bäst genom att en icke-socialistisk majoritetsregering med största möjliga kristdemokratiska inflytande bildas efter valet den 20 september. Trygghet och frihet handlar inte enbart om ekonomiska resurser och materiella satsningar. Människovärdet är viktigare än penningvärdet. Vi behöver alla så tidigt som möjligt få en inre etisk kompass. I hemmen, förskolan och skolan finns generellt sett de bästa förutsättningarna för att överföra de etiska värden som demokratin bygger på. Den västerländska humanismen och den judisk-kristna etiken och traditionen, är gemensam för Europas stater. Vare sig vi är troende eller inte delar vi i stort sett samma grundläggande värderingar. Kristdemokraterna vill stärka den etiska grund som är nödvändig för ett fungerande demokratiskt samhälle. Vi tror att det framtida samhällsarbetet, också under 2000- talet, behöver vägledas av den människosyn och de värden som varit vår civilisations riktmärken. Den som är trygg i sin egen identitet har också lättare att visa tolerans och se det pluralistiska samhällets rikedom. Den gyllene regeln "allt vad ni vill att människor ska göra för er ska ni också göra för dom", som är en ledstjärna i flera religioner och kulturer, är ett bra riktmärke för oss alla. Vår människosyn gör det också självklart att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män, för att ge alla samma möjligheter utifrån sina personliga förutsättningar. Respekten för äldre människors integritet och erfarenhet måste uppvärderas. Diskriminering på grund av ålder eller andra skäl motverkas. I detta valmanifest vill vi kortfattat visa på konkreta förslag inom några väsentliga områden där vi anser att viktiga förändringar måste genomföras under den kommande mandatperioden. De belopp som presenteras bygger på kristdemokraternas budgetmotion våren 1998.

Mer tid för barnen

Familjestabilitet ska ses som ett mål och föräldrar ska erbjudas stöd i form av kompetent och kostnadsfri familjerådgivning samt föräldrautbildning och föräldranätverk. För att småbarnsföräldrarna ska få mer tid för barnen införs ett vårdnadsbidrag från den 1 jan 1999. Det utges för barn som har fyllt ett men inte tre år. Fullt vårdnadsbidrag motsvarar tio procent av prisbasbeloppet enligt lagen om allmän försäkring (för närvarande 3 640 kronor) per månad. Det ger många kombinationsmöjligheter som kan anpassas efter familjens behov. Om barnet har plats i kommunal barnomsorg eller enskild barnomsorg som får bidrag av en kommun, reduceras vårdnadsbidraget i tre steg. Den lagstadgade

rätten till hel tjänstledighet för vård av barn förlängs från ett och ett halvt till tre år från barnets födelse. Barnbidraget görs delvis behovsprövat. Alla får 700 kronor per barn och månad samtidigt som bostadsbidraget förbättras för dem som har det sämst. Familjeinkomsten ska vara avgörande för bostadsbidragets storlek och ytnormen för den bostadsbidragsgrundande ytan utökas med 10 kvadratmeter. Denna omfördelning kostar inte statskassan något extra, men innebär att samhällets resurser når dem som bäst behöver dem. Familjer med ensamstående mamma eller pappa kan behöva särskilt stöd. Förutom de ekonomiska förbättringar vi föreslår i form av vårdnadsbidrag och höjt bostadsbidrag bör ensamstående föräldrar erbjudas nätverksstöd och möjlighet till avlastning.

En värdig vård och omsorg

Under mandatperioden ska arbetet inledas för att under de närmaste tio åren skapa 20 000 nya vårdplatser. Antalet vårdplatser på sjukhusen har under de senaste tio åren minskats från 80 000 till 37 000 samtidigt som antalet äldre med stort vårdbehov har ökat. Närhet till vård ökar tryggheten för gamla och sjuka. Fler vård- och omsorgsgivare skulle öka valfriheten för den enskilde vårdsökande. En större mångfald med olika inriktning främjar kvalitet i utbudet, inte minst inom äldreboendet. För att säkra vårdkvaliteten och rekrytering av engagerad och kompetent personal krävs målmedvetna satsningar för att utveckla yrkesinnehåll, ansvar och kompetens i samtliga vårddyrken samt ge personalen rimliga arbetsförhållanden. En värdighetsgaranti för kommunernas äldreomsorg och landstingens hälso- och sjukvård etableras. Värdighetsgarantin ska presenteras offentligt och vara ett stöd för boende/patienter, personal, anhöriga och politiker i syfte att säkra vårdkvaliteten. Det ska finnas en läkare knuten till varje sjukhem och till varje hemsjukvårdspatient. Helst ska läkaren vara specialiserad på åldrandet sjukdomar och problem. Läkaren ska med regelbundenhet besöka de boende/patienterna. Omvårdnad och andra patientnära insatser prioriteras genom en satsning på mer personal. Stödet till anhängvårdare förbättras. En helt ny vårdgaranti som har utgångspunkt i vårdbehoven i stället för vårdköernas längd införs. Vål fungerande små akutsjukhus ska inte läggas ner utan vidareutvecklas. De är viktiga delar i en sjukvård nära människorna. Det behövs såväl mindre akutsjukhus som större sjukhus som erbjuder en mer differentierad vård. Folkhälsoarbetet för att minska skadorna av tobak, alkohol och andra droger måste förstärkas i kommuner och landsting. Ett viktigt mål är att graviditetstiden, barnens uppväxtmiljöer, arbetsplatsen och trafiken ska vara vita zoner. Samverkan med idrottsrörelsen och andra folkrörelser är nödvändig för att främja drogfrihet. Barn- och ungdomar med ätstörningar måste erbjudas hjälp och behandling. Sjukvård för barn- och ungdomar ska liksom ungdomstandvården vara avgiftsfri. Arbetet för att förebygga och motverka allergiproblem skall förstärkas. Patientens kostnader för tandvård riskerar att skapa nya klasskillnader. Det gäller inte minst pensionärerna. En översyn måste göra för att undersöka möjligheten att inkludera tandvården i den allmänna sjukförsäkringen. Under 1999 satsas ytterligare 400 miljoner kronor utöver vad riksdagen besluta för att förbättra högkostnadsskyddet Statsbidragen till kommuner och landsting ökas de närmaste tre åren med sammanlagt 2,4 miljarder kronor utöver vad riksdagen nyligen beslutat för att de uppenbara behoven av vård och omsorg ska kunna mötas och värdighetsgarantin kunna ges ett konkret innehåll. De äldres erfarenheter, kunskap och livssituation måste tas tillvara Detta görs tydligt genom att en ny regering förslår

innehålla en äldreminister.

Stärk rättssamhället

Tilltron till rättssamhället måste återupprättas. Lagbrott skall aldrig tolereras. En förnyad kamp mot vardagsbrottslighet såsom bostads- och bilbrott, våld och hot, stöld, klotter och skadegörelse är viktiga delar i ett sådant "nolltolerans"-arbete. "Föräldrarna är samhällets viktigaste brottsförebyggande resurs" ska vara temat på en landsomfattande kampanj som snarast bör genomföras. Kampanjen ska i första hand vända sig till föräldrar och olika personalgrupper som arbetar med barn. Syftet är att skapa medvetenhet om det förebyggande arbetets stora betydelse för att förhindra brottsbenägenhet. Brottskarriärer stoppas genom ökad och tidig användning av socialtjänstens familjerådslag. På polis- och åklagarmyndigheterna skapas särskilda ungdomsrotlar som arbetar förebyggande samt skyndsamt utreder brott där ungdomar är inblandade. Jourdomstolar med möjlighet till snabba ingripanden mot ungdomsbrottslighet inrättas. Kampen mot den ekonomiska brottsligheten skärps. Advokater ges rätt att biträda åklagare i komplicerade ekobrottsmål. Regionala handelsrätter inrättas i syfte att lösa problemen med de allra svåraste ekomålen och de mest avancerade näringsrättsliga målen. Rättsväsendet tillförsäkras möjlighet att beivra miljöbrott. Skärpta påföljder för miljöbrott, förlängd preskriptionstid och utbildning för polis, åklagare och domstolsväsendet är nödvändiga inslag i en politik som syftar till att stärka miljön utifrån rättssynpunkt. Alla kriminalanstalter ska vara drogfria. Personalen ska ges resurser och möjligheter att kontrollera att drogfriheten efterlevs. Polisen och tullen ska få fler narkotikahundar. Två miljarder kronor utöver vad riksdagen nyligen beslutat ska under de kommande tre åren tillföras rättsväsendet. Dessa används till "nolltoleransarbetet", fler poliser och bemannade polisstationer, åtgärder mot skattebrott, smuggling och organiserad brottslighet.

Kunskap för livet

Arbetet med att omsätta skolans värdegrund i praktiken intensifieras under mandatperioden. En trygg och stimulerande skolmiljö med ett klimat av medmänsklighet och respekt för varje individ är bästa sättet att motverka mobbning, främlingsfientlighet och ett kränkande språk. Lärarna måste garanteras en trygg och stimulerande arbetsmiljö, stor pedagogisk frihet och goda arbetsvillkor i övrigt. Mentorsystem för nyutbildade lärare införs. Betyg bör ges i en sexgradig skala senast från och med årskurs 7. Obligatoriska nationella prov ska genomföras från och med årskurs 5. Skriftliga omdömen om både kunskapsutveckling och social kompetens införs. Speciellt ska läsutvecklingen följas från skolstarten och genom hela skoltiden. Flexibel skolstart och möjlighet att utnyttja ett tionde år i grundskolan skapar förutsättningar för att alla ska kunna uppnå läroplanens mål. Det kommunala bidragssystemet ska utformas så att varje elev tilldelas en basresurs och att extraresurser tilldelas efter elevers och skolors särskilda behov. Fristående skolor skall ses som en naturlig del av skolsystemet. Godkända skolor ska få en garanterad ersättningsnivå fastställd av staten. Gymnasieskolan utvecklas genom att lärlingssystem inför redan i första årskursen. Alla program ska inte behöva leda till högskolebehörighet omedelbart. Kurser ska kunna läsas i etapper. Det ska vara möjligt att genomföra gymnasiestudierna i den ordinarie skolan tills man fyller 25 år. De individuella programmet ska ha en jämn och hög kvalitet så att det blir en inkörsport till

ordinarie program. Standarden på läroböcker och övriga läromedel ska höjas. I varje kommun bör det finnas en musik/kulturskola.

En god livsmiljö

Ett klimatpolitiskt handlingsprogram antas för att dels minska utsläppen av växthusgaser och dels öka kolbindningen. Sverige ska i EU arbeta för att majoritetsbeslut införs som kan innebära minskade gränsöverskridande utsläpp av växthusgaser och andra miljöskadliga ämnen. Ökade anslag till bevarande av skyddsvärd skog. Förverkligande av målet om att 5% av skogsmarken ska avsättas som skyddsvärd skog måste nu följas av en konkret plan för inköp av denna skog. Återupprättande av grundforskningen inom miljöområdet. Ansvaret, både verksamhetsmässigt och budgetmässigt för denna forskning, måste ligga på den statliga nivån. Tillsynsverksamheten förstärks såväl centralt på Naturvårdsverket som regionalt ute på länsstyrelserna. Det är nödvändigt att de miljövärdande myndigheterna får rimliga resurser för att kunna leva upp till sina direktiv och vara operativa ute på fältet. Miljöstöd i form av uppförande av mottagningsstationer för olja från fartyg och byggandet av reningsverk runt Östersjön är viktiga förslag för att rädda Östersjön från övergödning och bottendöd. Lokala handlingsplaner upprättas för att minska övergödningen av våra skärgårdar. För att förhindra fortsatt försurning av vattendrag och sjöar måste kalkningsverksamheten upprätthållas i erforderlig omfattning. Infasningen av förnybar energi, främst biobränsle, samt energisparande skall möjliggöra utfasningen av kärnkraft. Fossila bränslen som kol, olja och gas ska utmönstras ur energisystemet. De fyra nationalälvarna ska behållas orörda. Skatteväxling som innebär ökade kostnader för miljöpåverkande verksamhet och minskade arbetskraftskostnader måste omsättas i konkreta förslag. Sverige bör också inom EU aktivt arbeta för denna skattereform.

En social marknadsekonomi för trygghet, tillväxt och nya jobb

Arbetslösheten kostar samhället omkring 150 miljarder kronor per år, ungefär lika mycket som vården och skolan kostar tillsammans. Ofrivillig arbetslöshet kränker människors självkänsla och underminerar välfärden. Den långsiktiga garantin för en trygg vård och en bra skola är att sysselsättningen ökar. Det krävs ett gott och stabilt företagarklimat för att fler ska få en lön att leva på och kunna betala kommunal- och landstingsskatt. Huvuduppgiften för den ekonomiska politiken måste vara att skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och nya jobb i hela landet. Skatten på arbete, företagande och sparande sänks. Marginalskatten ska vara högst 50 procent och skatten för vanliga inkomstlägen sänks med cirka 2600 kronor nästa år genom en höjning av grundavdraget. Målet är att de allra flesta inte ska betala mer än 30 procent i inkomstskatt. Svensk ekonomi är fortfarande i ett mycket utsatt läge. De offentliga finanserna är genom det höga skatteuttaget extremt konjunktur känsliga. Det höga skattetrycket hämmar också arbete och företagande. Av dessa skäl vill kristdemokraterna sänka skattetrycket så att det under slutet av den kommande mandatperioden inte överstiger 50 procent av BNP. Att sänka skattetrycket kräver stort ansvar. Varje utgiftskrävande reform eller skattesänkning ska vara finansierad. Kristdemokraterna anger som ett överordnat mål att statsfinanserna inte får uppvisa underskott. Statsskulden betalas av i en snabbare takt än den av riksdagen beslutade. Detta sker huvudsakligen genom en utförsäljning av statligt hel- eller delägda företag. Kristdemokraterna har i

riksdagsarbetet valt att inte inteckna de överskott som regeringen prognostiserat för att finansiera de reformer som föreslås. Det budgetalternativ som kristdemokraterna presenterats är i den meningen överbalanserat. Om det framöver visar sig finnas fog för de beräkningar regeringen presenterat kan det övervägas att reformer finansieras från delar av överskottet. Inriktningen för den framtida finanspolitiken är att i den mån säkra (strukturella) överskott uppstår ska dessa användas för att sänka skatter för låg och medelinkomsttagare, förbättra för dem som drabbats hårdast av besparingar de senaste åren, samt för att sänka skatter för att skapa långsiktiga tillväxtförutsättningar. En viktig del av den framtida skattepolitiken är dessutom att anpassa vårt skattesystem till den nya verklighet och de nya krav som den internationella rörligheten innebär. Tjänstesektorn ges helt nya möjligheter genom en femtioprocentig skattereduktion för de privata hushållens köp av tjänster i det egna hemmet. Det innebär att det vita priset halveras, direkt vid köpet, jämfört med dagens regler. Ett sabbatsår för personer mellan 45 och 55 år ger nya förutsättningar för både ökad livskvalitet och för arbetslösa att komma in på arbetsmarknaden. Utformning och finansiering av en sådan modell ska utredas. Riskkapitalavdraget återinförs och dubbelbeskattningen på risksparande slopas, samtidigt som förmögenhetsskatten tas bort i två steg. Detta ökar investeringar, sparande och tillgången till företagskapital samtidigt som generationsväxlingar i familjeföretagen underlättas. Royaltyinkomster från patenterade uppfinningar skattebefrias under två år och beskattas därefter som inkomst av kapital. Regelverket för företagande förenklas kraftfullt. För att starta företag ska man bara behöva vända sig till en instans för att komma igång. Reglerna på arbetsmarknaden moderniseras och görs mer flexibla för att anpassas till de mindre företagens situation. Det totala uttaget av fastighetsskatt sänks. Uttaget lindras dessutom för permanentboende i attraktiva områden. På sikt ersätts fastighetsskatten på bostadshus med en kommunal avgift som är kopplad till kommunernas självkostnader för infrastruktur, VA och brandförsvar. Lantbruks-, fiske-, redereri- och transportnäringarna i Sverige måste få likvärdiga konkurrensvillkor med omvärlden. Detta är ett medel för att skapa förutsättningar för att hela Sverige ska leva. En eventuell svensk anslutning till EMU måste föregås av en folkomröstning. Full värdesäkring och höjning av pensionerna från 1999. Höjt pensionstillskott för de sämst ställda pensionärerna med 200 kronor per månad. Änkepensionerna återställs och inkomstprövningen av bostadstillägget mildras. Arbetet för att stärka den svenska ekonomin får inte innebära att det internationella engagemanget tonas ned. Biståndsnivån skall successivt återställas till 1 procent av BNP. De enskilda organisationernas roll i biståndsarbetet ska uppvärderas och ges ökade resurser inom denna ram.